

Lekcja 5 – 1-sza Deklinacja, Formy żeńskie przedimka określonego, Rzeczowniki żeńskie 2-giej deklinacji, Rzeczowniki rodzaju męskiego 1-szej deklinacji, Rzeczowniki w pozycji atrybucyjnej, Zdania warunkowe

1. Deklinacja

Większość rzeczowników pierwszej deklinacji jest rodzaju żeńskiego. Pamiętajcie, że ściśle mówiąc, rdzeń drugiej odmiany rzeczownika ἄνθρωπος to ἄνθρωπο-, a rdzeń λόγος to λογο-. Z tego powodu druga deklinacja jest czasami nazywana *deklinacją omikronową*. Podobnie pierwsza deklinacja jest czasami nazywana *deklinacją alfa*. Jej trzony często kończą się na α. Ale tak jak w przypadku drugiej deklinacji, nauczymy się końcówek traktując ostatnią samogłoskę rdzenia jako część zakończenia, a słowo "rdzeń" będziemy używać odnosząc się do rdzenia bez tej końcowej samogłoski.

Końcówki 1-szej deklinacji dla rdzeni kończących się na ε, ι, ρ

Jeśli rdzeń pierwszej odmiany rzeczownika kończy się na ε, ι, lub ρ, jest deklinowany w następujący sposób:

	rdzenie kończące się na ε, ι, ρ	
	l. poj.	l. mnoga
Nom. / Mian.	α	αι
Gen. / Dop.	ας	ων
Dat. / Cel.	α	αις
Acc. / Biern.	αν	ας

Voc. / Woł. α αι

Zwróć uwagę na podobieństwa między pierwszą a drugą deklinacją. Jeśli uważamy α z 1-szej. deklinacji za stojącą w miejscu o 2-giej deklinacji, to z tym wyjątkiem zauważamy, że zakończenia obu deklinacji są bardzo podobne. Użyj [Tutora Click-Thru](#), aby zidentyfikować konkretne podobieństwa i różnice.

καρδία

rdzeń kończy się na ι

I. poj. I. mnoga

Nom. / Mian.	καρδία	καρδίαι
Gen. / Dop.	καρδίας	καρδιῶν
Dat. / Cel.	καρδίᾳ	καρδίαις
Acc. / Biern.	καρδίαν	καρδίας
Voc. / Woł.	καρδία	καρδίαι

Zauważ, że dopełniacz liczby pojedynczej i biernik liczby mnogiej są identyczne pod względem formy. Kontekst określi jaki to przypadek.

Ilość samogłosek w Ultimie 1-szej. Deklinacji

Ultima to ostatnia sylaba w wyrazie

- Dla rzeczowników 1-szej deklinacji, długość ultima w mianowniku I. poj. i bierniku I. poj. będzie taka sama.

- W dopełniaczu l. poj. i bierniku l. mnogiej, ultima jest zawsze długa

Reguła specjalnego akcentu dla rzeczowników 1-szej deklinacji

Circumflex – akcent przeciągły

Zauważ, że akcent przesuwają się do ultima w dopełniaczu liczby mnogiej. Z drugą deklinacją nauczyłeś się specjalnej zasady akcentowania: w dopełniaczu i celowniku, **jeśli** ultima jest akcentowana, musi to być **circumflex**. Zasada ta dotyczy wszystkich rzeczowników i przymiotników 1-szej i 2-giej deklinacji, ale **nie wymaga**, aby ultima była akcentowana w dopełniaczu i celowniku. Teraz widzimy zilustrowaną nową zasadę specjalnie dla **rzeczowników 1-szej deklinacji**: **Dopełniacz liczby mnogiej musi być akcentowany na ultima**, niezależnie od pozycji akcentu w mianowniku liczby pojedynczej. I oczywiście ten akcent będzie **przeciągły**.

1-Końcówki 1-szej deklinacji dla rdzeni nie kończących się na ε, ι, ρ, gdy mianownik l. poj. Kończy się na α

Jeśli forma słownikowa (mianownika l. poj.) kończy się na α, a rdzeń nie kończy się na ε, ι, lub ρ, wtedy α zmienia się na η w **dopełniaczu i celowniku liczby pojedynczej**:

	Mian. l. poj. ma α , zakończenie rdzenia nie jest ε, ι, ρ	
	l. poj.	l. mnoga
Nom. / Mian.	α	αι
Gen. / Dop.	ης	ων

Dat. / Cel. η αις

Acc. / Biern. αν ας

Voc. / Woł. α αι

δόξα

I. poj. I. mnoga

Nom. / Mian. δόξα δόξαι

Gen. / Dop. δόξης δοξῶν

Dat. / Cel. δόξη δόξαις

Acc. / Biern. δόξαν δόξας

Voc. / Woł. δόξα δόξαι

Końcówki 1-szej deklinacji dla rdzeni nie kończących się na ε, ι, ρ, gdy mianownik I. poj. Kończy się na η

Gdy forma mianownika I. poj. rzeczownika 1-szej deklinacji kończy się na η, będzie miała η w końcówkach fleksyjnych przez całą odmianę w liczbie pojedynczej.

Mian. l. poj. kończy się na η ,
zakończenie rdzenia **nie** jest
ε, ι, ρ

Nom. / Mian.	l. poj.	l. mnoga
Gen. / Dop.	η	αι
Dat. / Cel.	ης	ων
Acc. / Biern.	η	αις
Voc. / Woł.	ην	ας
Nom. / Mian.	η	αι

γραφή

	l. poj.	l. mnoga
Nom. / Mian.	γραφή	γραφαί
Gen. / Dop.	γραφῆς	γραφῶν
Dat. / Cel.	γραφῆ	γραφαῖς

Acc. / Biern.	γραφῆν	γραφάς
Voc. / Woł.	γραφῆ	γραφαί

Zidentyfikowaliśmy teraz trzy zestawy zakończeń dla rzeczowników pierwszej deklinacji. Zauważ, że wszystkie są takie same w liczbie mnogiej. Jedyną wariacją zachodzi między α i η w liczbie pojedynczej.

		I. poj.		I. mnoga
	rdzenie kończące się na ε, ι, ρ καρδία	mian. I. poj. ma α, zakończenie rdzenia nie jest ε, ι, ρ δόξα	mian. I. poj. kończy się na η , zakończenie rdzenia nie jest ε, ι, ρ γραφῆ	
Nom. / Mian.	α	α	η	αι
Gen. / Dop.	ας	ης	ης	ων
Dat. / Cel.	α	η	η	αις
Acc. / Biern.	αν	αν	ην	ας
Voc. / Woł.	α	α	η	αι

Żeńskie formy przedimka określonego

Prokliktyki są słowami wymawianymi ściśle z *następującym* słowem tak, że nie mają własnego akcentu.

Żeńskie formy przedimka określonego są zgodne z 1-szą deklinacją i są bardzo przewidywalne. Zwróć uwagę na to, że:

- Tak jak w przypadku męskich, żeńskie formy mianownikowe nie zaczynają się od **τ**.
- Tak jak w przypadku męskich, żeńskie formy mianownikowe są prokliktyczne i mają twardey znak oddechowy.
- Podobnie jak w przypadku męskich i nijakich, dopełniacz liczby mnogiej to **ων**.
- Podobnie jak w rzeczownikach 1-szej deklinacji, liczba mnoga formy żeńskiej ma **α** we wszystkich przypadkach innych niż dopełniacz.

	Przedimek określony					
	r. męski		r. żeński		r. nijaki	
	l. poj.	l. mnoga	l. poj.	l. mnoga	l. poj.	l. mnoga
Nom. / Mian.	ὁ	οἱ	ἡ	αἱ	τό	τά
Gen. / Dop.	τοῦ	τῶν	τῆς	τῶν	τοῦ	τῶν
Dat. / Cel.	τῷ	τοῖς	τῇ	ταῖς	τῷ	τοῖς
Acc. / Biern.	τόν	τούς	τήν	τάς	τό	τά

Pamiętaj, że dla 1-szej deklinacji rzeczownika, który ma dopełniacz liczby pojedynczej **ας**, dopełniacz l. poj. i biernik l. mnogiej są identyczne pod względem formy. **καρδίας** może być dopełniaczem liczby poj. lub wołaczem l. mnogiej. Zauważyliśmy, że to kontekst zdania decyduje o przypadku. Kiedy słowo jest modyfikowane przez przedimek określony, rozpoznanie jest proste. Przedimek określony w dopełniaczu l. poj. to zawsze **τῆς**. Jeśli

widzimy **τῆς καρδίας**, wiemy, że przypadek jest dopełniaczem, a liczba jest liczbą pojedynczą. Jeśli widzimy **τὰς καρδίας**, wiemy, że przypadek jest biernikiem, a liczba to liczba mnoga.

Rzeczowniki rodzaju żeńskiego 2-giej deklinacji

Podczas gdy większość rzeczowników 2-giej deklinacji jest rodzaju męskiego, istnieje kilka wyjątków. Poniższe rzeczowniki są deklinowane zgodnie z zasadami drugiej deklinacji, ale są żeńskie i wymagają żeńskich modyfikatorów.

ἔρημος, -ου, ἡ pustynia, dzicz

ὁδός, -ου, ἡ droga, droga (pomyśl o **exodus**, "wyjście")

παρθένος, -ου, ἡ dziewica

Ponieważ te słowa mają wygląd rzeczowników rodzaju męskiego, ale wymagają modyfikatorów żeńskich, potrzebne jest nieco doświadczenia w rozpoznananiu jaki modyfikator pasują do jednego z tych słów w zdaniu. Zwróć uwagę na spójny wygląd zakończeń słów w lewej kolumnie poniżej i zanotuj kontrast widoczny podczas porównywania prawej kolumny.

	"Dobry dźwięk "	"Dobra droga "
Nom. / Mian.	ἡ φωνή ἡ ἀγαθή	ἡ ὁδὸς ἡ ἀγαθή
Gen. / Dop.	τῆς φωνῆς τῆς ἀγαθῆς	τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγαθῆς
Dat. / Cel.	τῇ φωνῇ τῇ ἀγαθῇ	τῇ ὁδῷ τῇ ἀγαθῇ

Acc. / Biern. τὴν φωνὴν τὴν ἀγαθὴν τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθὴν

Rzeczowniki rodzaju męskiego 1-szej deklinacji

Istnieje również znacząca liczba rzeczowników 1-szej deklinacji, które są rodzaju męskiego i wymagają męskich modyfikatorów:

εὐαγγελιστής, -ου, ὁ ewangelista

μαθητής, -ου, ὁ uczeń

προφήτης, -ου, ὁ prorok

Każdy z powyższych przykładów jest słowem określającym osobę, która coś robi, dla *agenta*. Każde z tych słów ma pokrewny czasownik, który jest używany do działania wykonywanego przez osobę. Takie rzeczowniki nazywane są *nomina agentis* i często kończą się na **-της**. Rzeczowniki kończące się w **-της** są zwykle (jeśli nie zawsze) rzeczownikami męskimi 1-szej deklinacji.

W formach liczby pojedynczej wykazują one pewne odchylenia od zwykłego wzoru 1-szej deklinacji. Zwróć uwagę na następujące:

- Mianownik liczby pojedynczej kończy się na **ς**.
- dopełniacz liczby pojedynczej wygląda jak 2-ga deklinacja.
- Wołacz liczby pojedynczej powraca do **α**.

προφήτης

I. poj.

I. mnoga

Nom. / Mian.	προφήτης	προφήται
Gen. / Dop.	προφήτου	προφητῶν
Dat. / Cel.	προφήτη	προφήταις
Acc. / Biern.	προφήτην	προφήτας
Nom. / Mian.	προφήται	προφήται

Rzeczowniki w pozycji atrybutu

Znamy już porządek słowny

Przedimek określony | Przymiotnik | Rzeczownik

W lekcji 4 wprowadziliśmy termin "*pozycja atrybutu*". Rozwińmy to nieco bardziej. Zamiast przymiotnika następującego po przedimku określonym możemy mieć rzeczownik, a nawet całe wyrażenie, w tej pozycji.

Przedimek określony | **Zdanie atrybutu** | Rzeczownik

Rozważ [Jana 18:10](#). Słowo ἀρχιερέως jest dopełniaczem liczby pojedynczej z 3-ciej deklinacji rzeczownika ἀρχιερεύς co znaczy *arcykapłan* .
Czytamy to

Piotr uderzył **τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον**

(Piotr uderzył **tego tego najwyższego-kapłana** sługę)

τόν jest w l. poj. wołacza ponieważ modyfikuje obiekt bezpośredni, **δοῦλον** . Ale fraza wstawiona między **τόν** i **δοῦλον** jest frazą pozycji atrybutu "*arcykapłana*". Oczywiście tłumaczymy to: "*Piotr uderzył sługę arcykapłana*".

Takie frazy atrybucyjne niekoniecznie będą skutkować dwoma kolejnymi przedimkami określonymi, jak miało to miejsce w tym przykładzie. Ale za każdym razem, gdy natkniesz się na dwa występujące po sobie przedimki określone. **Τὸν τοῦ** , sprawdź, czy masz jakieś zdanie w pozycji atrybutu oddzielające jeden z przedimków kreślonych od rzeczownika, który jest przez niego modyfikowany.